Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 9. Wilnia, Piatnica 1 Sakawika 1929 h. Hod V (XIII).

MOKSLŲ AKADEMIJOS BIBLIOTEKA

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč.

„Biel. KRYNICA" kaštuje na hod—10 zał., na paŭhoda—5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał. HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj — 20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ adnej pałoscy.

Wielmi Pawažanamu Wydaŭcu „Biel. Krynicy", pasłu ALBINU STEPOWIČU ŭ dzień Jahonych imianinaŭ, ščyryja pažadańni składaje

Redakcyja „B. Krynicy".

Wilnia, 1.III. 1929 h.

Z polskaj ekanamičnaj palityki na ziemlach biełaruska-litoŭskich.

Ad času kali polskim endekam udalosia razwalić adzinuju sapraŭdy krajowuju ŭ nas ekanamičnuju arhanizacyju — Wilenski Sajuz Koopieratywaŭ, usio žyćcio haspadarčaje ŭ našym krai ŭliłosia i prapała ŭ žyćci kazionna polskim. Asnowa i warunak ekanamičnaha rostu — pryvatnaja inicyjatywa i supracoŭnictwa ŭsich krajowych elementaŭ haspadarčych stalisia ad henaha mamentu i biazmetnymi niemahčymymi. Lohičnyja wysnaŭki endecka-polskaha šowianizmu musili dawiaści kraj naš da torby i — pryznajmo praŭdu — całkom dawiali.

Jakaja-ž uwa ŭsim hetym rola polskich raźbiwalnikaŭ krajowawa ŭ nas supracoŭnictwa na hruncie ekanamičnym? Adna z dźwiuch: 1. abo wynikaŭ pracy swaje, ažabrańčańnia našaha Kraju Palaki nie pradubačyli i tymsamym lišni jšče raz dakazali swaju haspadarčuju niaŭmiełaść i niazdolnaść, što ŭreščie nie ad siahońnia cełamu świetu wiedama, 2. abo da wynikaŭ „pracy" swaje ŭ nas Palaki jšli susiom świadoma,kab nieahladajučysia na paśledztwy, zaŭładać našym Krajem i palityčna i haspadarča, h. zn. uziać sabie sytuju z nas zapłatu za pryniesienyja nam „wolnaść, roŭnaść i braterstwa".

Tak ci hetak, rola Palakoŭ u haspadarčym žyćci našaha kraju zwodziłasia i zwodzicca da adnaho: umieła ci niaŭmieła, usioroŭna z jakoj metaj, ale zaŭsiody tolki *kirawać i zahadywać*. Zaśleplenyja pieramohaj palityčnaj Palaki nia chočuć zhadzicca na rolu zwyčajnaha tolki supracoŭnika. Adsunuli Biełarusoŭ, adsunuli Lićwinoŭ, a dzie tolki zmahli—i inšych. Astalisia sami. Usio zdajecca stałasia pa myśli. Tolki płady pracy akazalisia jakraz praciŭnymi, bo adnastaronnaj dyktoŭki niacierpiačaje žyćcio haspadarčaje, zamiest padymacca, niastrymana waliłasia ŭ biazdonnuju propaść. Treba było naprawy i to samaj radykalnaj. Pryšoŭ majowy dziaržaŭny pierawarot 1926 h.: sanacyja, azdaraŭleńnie... Nia lohka adnak wylačycca z chwaroby pierajšoŭšaj u nałoh, a ŭ recydywie (paŭtornaj chwarobie) zachwaty chwarobnyja bywajuć jašče silniejšymi i niebiaspečniejšymi.

Hetak dachodzimo da časoŭ najnawiejšych. Što dzieicca pa całym našym Krai siańnia?

Woźmiemo choć-by pytańnie padniaćcia kultury ziemlarobskaj, u čym zacikaŭlena ŭ nas dobrych 80 pracentaŭ usiaho nasielnictwa. Astawańnie ŭ stanie pieršabytnym niebiaspečna, bo pahražaje hoładam, małaziamielny-ž i da taho razburany stan ziemlarobski ŭłasnymi siłami padniacca nikoli nia zdoleje. Patrebna dziela hetaha arhanizawanaja pomač uradawaja i samaŭradawaja. Na pieršy pahlad čaławieku sa starany zdawałasia-b, što ŭsio ŭ paradku: hrašowaja dapamoha ad Uradu jdzie, Samaŭrady abkładajucca wysokimi na hetu metu padatkami, tam-siam pajawicca niejkaja fachowaja arhanizacyja ziemlarobskaja, škoła i h. d. Adnąk jość tut niešta, što „zwyčajnamu woku" niedastupna. I tak: budźma sprawiadliwymi i pryznajmo, što Ŭrad kładzie na ziemlarobstwa wydatki susiom pawažnyja. Toje samaje i samaŭrady. Ale treba pryznać i toje, što zapamoha ŭradowaja, najčaściej u formie pazyčak, daloka nia kožnamu dastupna: raz dziela taho, što wysoki biarecca pracent, a druhoje, važniejšaje, što pazyčku ŭradawuju možna dastać nia jnakš, jak tolki cieraz polskuju ziemlarobskuju, ci kredytowuju arhanizacyju, jakaja, samo saboj razumiejecca, pamahaje ŭ pieršuju čarbu swaim siabram. Biełarusy-ž i Lićwiny, nia chočučy zapiswacca ŭ arhanizacyi polskija, astajucca ŭ bolšaści wypadkaŭ biaz pomačy i tak dalej hibiejuć.

Skaža niechta, čamu-ž Biełarusom i Lićwinom nie arhanizawacca samym, biez Palakoŭ. Adkaz hetaki: i Biełarusy, i Lićwiny arhanizujucca. Tolki niwodnaja samadapamahowaja arhanizacyja nia moža istnawać i pracawać biaz pomačy sa starany: ad uradu, samaŭradaŭ. Biełarusy i Lićwiny hetaj pomačy, reč peŭnaja, nia majuć i tamu ŭ dziejnaści swajej nia mohuć raŭniacca z arhanizacyjami polskimi, jakija pomač hetu majuć. U hetym i zahwazdka, ale tut daloka jšče nie kaniec.

Jak uradawaja, tak i samaŭradawyja zapamohi polskimi ú nas arhanizacyjami wykarystoŭwajucca na škodnuju dla nas pracu, prywučajučy naša nasielnictwa ńie da aktyŭnaj pracy nad padniaćciem swajho dabrabytu, a tolki da demoralizujučaha tannaha ahładańnia na pomač i wyhady, jakija daje zapisawańnie ŭ polskija arhanizacyi. Dla jasnaści rečy dadamo, što padmoha maralna apraŭdywajecca tolki na *sarhanizawańnie* takich arhanizacyj, jakija, raz pastaŭleny na nohi,utrymajucca paśla pry žyćci swaimi ŭžo tolki siłami. Ab žyćciazdolnaści polskich arhanizacyjaŭ u nas skazać hetaha nielha i tamu hroš publičny na ich wydawany, jość hrošam stračanym.

A što ab arhanizacyjach biełaruskich, litoŭskich i inš. u našym Krai?

Jany istnujuć taksama, tolki biaz pomačy— sami pamahać nia mohuć. Uradawaj pomačy dla ich i spadziawacca nielha. Kryšku jnakš staić sprawa ŭzajemaadnosinaŭ biełaruskich arhanizacyjaŭ samadapamahowych z samaŭradami; asabliwa tymi, kudy pa wybarnamu prawu prajšli nia tolki Palaki, ale i... Biełarusy.

Tut užo woś-woś uśmiachałasia dola sprawiadliwaści i dla Biełarusoŭ: biełaruskija pradstaŭniki mahli ŭreščie pryznać roŭnuju prynamsia dolu dapamohi arhanizacyjam jak polskim, tak i *biełaruskim*. Zrazumieli heta adnak i Palaki hrejučyjasia ŭ ciopłych arhanizacyjach polskich, abo imi „niawidomaj rukoj" tolki kirujučyja i... sprawa končana. Try ministry sanacyjnaha Ŭradu, ministry: ziemlarobstwa, ziamielnych reformaŭ i ŭnutranych spraŭ wydali anahdaj zahad, sutnaść jakoha miž inš. u tym, što samaŭrady „abdarajucca" prawam źbirać padatki, ale pry wydawańni zapamohaŭ musiać kirawacca wyšnazwanym ministerskim zahadam, jaki Biełarusaŭ taksama minaje, štučna, jak dahetul, pry žyćci padtrymliwajučy arhanizacyi polskija.

Uspomnienym zahadam pa zasłuzie musiać zaniacca biełaruskija pasły i senatary. Tut-ža dosyć śćwierdzić, što Palaki za try blizka hady „sanacyi" ničoha nie zabylisia i ničoha nie naŭčylisia: sami „niadbałyja i hultajawatyja" — hetak kaiŭsia publična z Waršawy praz radyjo Palak dyrektar Szczepan Mędrzecki ŭ niadzielu 24 lutaha ŭ času 14.40—15.00 hadz. — chočuć uściaž tolki zahadywać dy kirawać.

Pieršy etap het'kaha „kirawańnia" dawioŭšy byŭ Polšču da bankructwa, jakoje ŭ apošniuju tolki chwilinu było operatyŭna adkłoniena majowym pierawarotam. Nia što inšaje, jak toje-ž strašydła bankructwa mahło nadyktawać Palakom i ŭspomnieny „zahad troch". Kab hety pačyn mieŭ dadatnija paśledztwy, bolš jak sumliwajemsia. Heta ŭ haline ziemlarobstwa.

U lasnoj haspadarčaj palitycy polskaj u našym Krai bačamo toje-ž samaje, a samyja świedamyja sprawy Palaki nazywajuć hetu palityku... *rabunkowaj*!

Z usiaho hetaha dla nas Biełarusaŭ łohičny wysnawak het'ki:

1. žyćcia swajho haspadarčaha nia možamo łučyć z žyćciom polskim, bo samo jano mała tałkowaje, a da taho kirujecca palitykaj kraj naš wyzyskiwajučaj,

2. adziny ratunak ad hality i žabractwa dla nas jość tolki ŭ swaich arhanizacyjach biełaruskich, ważnaść jakich budzie raści z likam siabroŭ u ich. Pawiadzie heta da naprawy našaha dabrabytu pry siańnieśnich umowach moža pawalniej, ale zatoje całkom peŭna.

3. Tyja-ž, chto majuć siańnia ŭpływy ŭ krajowych arhanizacyjach polskich — „Kółko Rolnicze i inš — i źjaŭlajucca sapraŭdnymi hramadzianami Kraju, musiać pracu biełaruskuju pryznać nia tolki karysnaj, ale i nieabchodnaj.

Z hazet.

Nareščie i Łuckiewič...

„Сялянская Ніва" ŭ numary 2 s. h. źmiaščaje pad zahałoŭkam „Mienskaja Źwiazda" „ab žanhlorach lewaj frazaju" woś takija wiestki:

„Mien. hazeta „Źwiazda" orhan kompartyi ŭ Nr 39 (3147) z 19 h. lutaha hetak piša ab Astroŭskim i Łuckiewiču:

„Častka drobna-miaščanskaj intelihiencyi adyjšła ad łahieru nacyjanalna-wyzwalenčaj baraćby. Adyjšoŭ Astroŭski... Adyšoŭ i Łuckiewič, jaki žanhliruje „lewaj" frazaj, ale faktyčna źjaŭlajecca zdradnikam nacyjanalna wyzwalenčaj baraćby, zdradnikam intaresaŭ biełaruskaha pracoŭnaha narodu..."

Padajem biez komentaraŭ.

241096

Wajennyja daŭhi i spłaty adškadawańniaŭ.

Walikaja wajna, jak wiedama, končyłasia pieramohaj Francyi, Anhlii i Ameryki nad Niamieččynaj i Aŭstryjaj. Aŭstryja pierastała isnawać jak wialikaja dziaržawa: jana raspałasia na niekalki samastojnych dziaržawaŭ, a pry ciapierašniaj Aŭstryi astałasia tolki daŭniejšaja jaje stalica Wiena i niewialiki kawałak terytoryi z čysta niamieckim nasielnictwam (usiaho kala 7 milijonaŭ). Ciapierašniaja Aŭstryja pieražywała i jašče pieražywaje finansawy i ekanamičny kryzys, zatym z jaje trudna spahnać jakikolwiečy wajenny doŭh.

Susim nia toje z Niamieččynaj. Heta dziaržawa bahataja z boku finansawaha i ekanamičnaha, dyk jaje prymusili płacić daŭhi i wajennyja adškadawańni. Na jaje ŭzwalilisia za toje što jana byccam wyklikała wajnu i narabiła hetulki biady. A wiedama — chto prajhraŭ, toj i winawat, a chto winawat, toj i płaci. Zatym pawodle wersalskaha dahaworu pieramožcy prymusili Niamieččynu płacić za ŭsie straty i škody zroblenyja wajujučym z Niamieččynaj dziaržawam.

Ale kolki płacić? Bolš jak dwa hady ličyli ŭsie straty i škody i ŭrešcie 27.IV.1921 h. adumysłowaja kamisija pastanawiła, što Niamieččyna maje zapłacić 132 milijardy załatych marak. Zdawałasia, što sprawa ŭžo skončana i Niamieččynie astałosia tolki spłacić hetu wializarnuju sumu. Adnak stałasia toje, čaho nichto amal nie spadziawaŭsia. Niamieckaja marka palacieła ŭniz tak skora, što praz jaki tydzień za jaje nia možna było kupić i adnaho siernika. Dajšło da taho, što za jajko, abo hazetu płacili pa milijardzie marak.

Što rabić? Spačatku kamisija dumała, što woźmie z Niemcaŭ siłaju, ale ciapier prakanałasia, što hołaha nie abdziareš. Treba było miawiać taktyku. Bo-ž nia možna rezać kurycy, jakaja maje nieści załatyja jajki! Jaje treba nakarmić i dahledzić. Kab Niamieččyna mahła ačuniać i ŭzmacawacca, jaje pačali karmić amerykanskimi dalarami — pažyčkami, a Francyja na ŭsialaki wypadak zaniała ŭ studzieni 1923 h. swaim wojskam wielmi ważny niamiecki pramysłowy abšar — Ruhr, kab mieć u rukach załoh i kab mahčy jšče bolej pacisnuć Niamieččynu.

U kastryčniku taho-ž samaha hodu Niamieččyna źwiarnułasia da sajuznych dziaržawaŭ z prapanowaj sklikać kamisiju ekspertaŭ, kab jany wyskazalisia, ci Niamieččyna moža płacić ci nie? I woś heta kamisija apracawała plan spłaty daŭhoŭ. Hety plan ad swajho amerykanskaha aŭtara byŭ nazwany planam Dowes'a (čytaj: — doŭsa,) jaki byŭ staršynioju hetaj kamisii.

Plan Dowes'a naznačyŭ Niamieččynie płacić praz pieršyja try hady pa paŭtara milijarda załatych marak, a na dalej kožny hod pa paŭtracia milijarda, nie haworačy ničoha ab tym, kali heta płata maje končycca. A kab Niamieččyna akuratna płaciła, pastawili nad jejnymi finansami nahladača amerykanca Parkera Gilberta (čytaj: — džilberta). Niamieččyna apynułasia ŭ trudnym pałažeńni. Praz pieršyja hady wypłačywała akuratna wyznačanuju sumu. Ale apošnim časam zajawiła, što płacić pa paŭtracia milijarda nia moža i prasiła pierahledzić usiu sprawu dy źmienšyć doŭh. Pry hetym jana ličyła na Ameryku, ale Parker Gilbert zajawiŭ, što Niamieččyna moža płacić nawat paŭtracia miljarda ŭ hod.

U hetakich abstawinach dnia 11. II. s. h. sabrałasia ŭ Paryžy kamisija ekspertaŭ (znaŭcoŭ), jakaja maje wyrašyć hetuju sprawu. Sabralisia tamaka ŭsie tuzy anhlijskaha, francuskaha, amerykanskaha i niamieckaha kapitału i pad pawadyrstwam amerykanca Junga radziać užo katory čas dy nia mohuć dajšci da nijakich pastanowaŭ.

Paryžskaja konferencyja ekspertaŭ maje wialikaje značeńnie nia tolki dla Niamieččyny, ale i dla druhich dziaržawaŭ. Sprawa ŭ tym, što Anhlija i Francyja wielmi zadaŭžylisia padčas wajny ŭ amerykanskich bankach. Ameryka spahaniaje ad ich doŭh, ale jany kažuć, što addaduć tolki tady, kali addaść im Niamieččyna. Ameryka z hetym nie zhadžajecca i kaža, što spłata adškadawańnia Niamieččynaj — heta adna reč, a spłata daŭhoŭ Amerycy — heta reč druhaja. I zatym Ameryka (U.S.A.) damahajecca ad Anhlii i Francyi spłaty daŭhoŭ niezaležna ad niamieckich adškadawańniaŭ.

Taksama pamiž Anhlijaj i Francyjaj jość supiarečnaści, bo Anhlija choča z Niamieččyny spahnać adno hetulki, kolki jana prymušana płacić Amerycy, a Francyja chacieła-b spahnać nia tolki toje, što treba płacić Amerycy, ale tak-ža za straty i škody zroblenyja padčas wajny niamieckim wojskam u Francyi.

Woś kamisija ekspertaŭ maje rasputać i hety wuzieł supiarečnaściaŭ i znajšci wychad z trudnaha pałažeńnia, u jakim apynulisia i pieramožcy i pieramožanyja. Ci kamisija znajdzie hety wychad, pakažuć najbliežejšyja tydni.

A tymčasam hetyja supiarečnaści, jakija istnujuć pamiž kapitałam paasobnych dziaržawaŭ, adbiwajucca pieradusim na pracoŭnych masach. Jak wiedama, u Anhlii, Francyi i Niamieččynie jość wialikaja masa biezrabotnych, katoryja nia mohuć zarabić ni dla siabie, ni dla dziaržawy. Tyja-ž, što majuć rabotu, pawinny zarabić nia tolki dla siabie i dziaržawy, ale i na spłatu daŭhoŭ—zatym musiać płacić u skarb wialikija padatki, jakija časam nie pa sile pracoŭnym hoiadu i siale. Adhetul pierad kožnym uradam, jak u pieramožcaŭ, tak i ŭ pieramožanych staić wialikaje i ważnaje pytańnie: Ci narod wydziaržyć uwieś padatkowy ciažar i ci spłacić uwieś doŭh bahataj Amerycy, katoraja nia choča ŭstupić ani hrošyka? Kali ž usie majuć płacić, to ja kim sposabam i skul. Ci hetyja pytańni raźwiaža paryžskaja kamisija i jak ich raźwiaža— niama wiedama; zatym za pracaj hetaj kamisii šladzić nia tolki finansawy świet, ale i palityčny.

Kamisija pakul što ŭsie swaje narady dziaržyć u wialikim sakrecie i nia publikuje ničoha, što haworycca na jejnych pasiedžańniach.

Interpelacyja

pasła Alb. Stepowiča i siabraŭ da Pana Ministra Wierawyznańniaŭ i Publičnaj Aświety ŭ sprawie pahrozy zabiĉciom, stasawanaj kiraŭnikom pačatkowaj škoły ŭ Klusčanach, Miečysławam Zaorskim, da wučnia tej-ža škoły Janki Šymkawiča.

Kiraŭnik polskaj pačatkowaj škoły ŭ Klusčanach Miečysłaŭ Zaorski (Wilenskaje Wajew.) byŭ wielmi časta abwinawačawany baćkami dawieranych jamu dziaciej pierad školnymi ŭładami za roznyja prastupki kryminalnaha charaktaru, jak: deprawacyja (raspusta) wučanicy, pabiccio adnaje matki i h. d., adnak nikoli za heta nia byŭ karany, praŭdapadobna dziakujučy swajmu teroryzawańniu (zastrašywańniu) pry daprosie świedkaŭ z pamiž wiaskowaj ludnaści.

U kancy minułaha hodu adnaho dnia wučyciel Zaorski paklikaŭ u swajo pamieškańnie wučnia swajho Janku Šymkawiča, pastawiŭ jaho „ŭ kut", pašla ŭziaŭ u ruku strelbu i kryknuŭ: „Ty złodziej, bandyt, za ŭsio twajo samawolstwa zastrelu ciabie". Heta kažučy zarepetawaŭ (zaprawiŭ) strelbu dy škirawaŭ lufu na chłapca, katory pad uražańniem hetaj strašennaj sceny dastaŭ nerwowuju ataku (admior).

Świedkam hetaha zdareńnia była Razalija Šymkawič, dziakujučy interwencyi (umiašańniu) katoraj Zaorski spyniŭ dalšaje ździekawańnie nad Jankam Šymkawičam i katoraja apawiadała ab hetym, miž inšym, Wiktaru Smalenskamu.

Usie ŭspomnienyja asoby žywuć u Klusčanach.

Treba zaznačyć, što pašla hetaha wypadku nerwowyja ataki ŭ Janki Šymkawiča pačali paŭtaracca i naahuł pačaŭ jon zapadać na zdaroŭi.

Dziela hetaha interpelanty pytajucca ŭ Pana Ministra:

Ci maje namier u hetaj sprawie prawieści śledztwa i surowa pakarać winawataha?

Waršawa, dnia 18 lutaha 1929 h.

Interpelanty.

Ab haspadarcy

Kolki i jakoha dać hnoju?

Šmat čaho patrebnaha ŭ haspadarcy možna dawiedacca z knihi, abo z hazet. Ale nikoli nielha z knihi dawiedacca ab tym, kolki sapraŭdy štučnych hnajoŭ treba dać na toje ci inšaje pole, pad tuju ci inšuju raščinu. A heta-ž jość tak ważnym, bo jak nadbytak, tak i niedachop adnaho choć-by tolki ŭhnajeńnia moža spryčynicca da taho, što ŭsia praca i košty samych uhnajeńniaŭ pojduć na marna. Kab hetak nia stałasia, treba zaŭsiody prabawać swaje hrunty, jakich uhnajeńniaŭ jany patrabujuć, ci jnakš kažučy, treba zakładać hnojnyja proby.

Što takoje hnojnaja proba, jak jana robicca i čaho moža nawučyć?

Na ŭsio heta chaj adkaža nastupny wielmi prosty prykład. Chočam napr. dawiedacca, ci apłacicca hnaić danaje pole azotniakom pad awios, ci nie apłacicca? Pastupajem hetak: wybiaremo kusok pola adnolkawaj jakaści, dobra jaho spracujem, admierym dźwie roŭnyja poruč z sabaj łažačyja pałoski, napr. pa 10 m. udoŭžki i ŭšyrki. Na adnej z hetych pałosak razsiejem roŭna napr. 10 kg azotniaku *), a na druhuju pałosku nie damo ničoha. Pahnojenaja pałoska pašla hetaha prybaranujecca, kab uhnajeńnie dastałasia ŭ hlebu, a cieraz 7-10 dzion abiedźwie pałoski zasiejucca roŭnym mnoźstwam adnolkawaje siaŭby, napr. pa 15 kg aŭsa na kožnuju pałosku.. Zasiejenaje ziernie pašla hetaha adnolkawa dahladajecca i staranna špielicca. Źbirajecca i małocicca ŭradžaj z kožnaj pałoski asobna. Ważycca pry hetym jak sałoma, tak i ziernie, a da taho raŭnajecca jšče jakaść ziernia i sałomy z pałosak hnojenaj i niahnojenaj.

Što pry hetym moža zdarycca? Zwyčajna— abo ŭradžaj na hnojenaj pałoscy budzie roŭny z uradžajem na pałoscy niahnojenaj, abo — što zwyčajna i bywaje—ŭradžaj na hnojenaj pałoscy bywaje bolšy. U wypadku, kali ŭradžaj na hnojenaj pałoscy budzie roŭny z uradžajem na pałoscy niahnojenaj, aznačała-b heta, što danaja hleba azotnych uhnajeńniaŭ maje ŭ sabie dosyć i dadawańnia ich nie patrebnaje. Kali-ž-by adnak uradžaj na hnojenaj pałoscy byŭ bolšy, čymsia ŭradžaj na pałoscy niahnojenaj, dyk aznačała-b heta, što hnajeńnie azotam mabło-b apłačywacca. Kažu „mahło-b", a nie kažu prosta „apłačywałasia-b". H. zn.—što jość jašče niešta, što akančalna wyrašaje apłačywańnie ci nieapłačywańnie štučnych uhnajeńniaŭ. Hetym „niešta" jość padrachawańnie, što darażej ziemlarobu pryšłosia-b: ci tych, u danym wypadku 10 kg štučn. uhnajeńnia i praca, ci heta nadwyška ŭradžaju z 10-ci kg štučnaha ŭhnajeńnia na hnojenaj pałoscy? Napryki. z niahnojenaj pałoski było namałočana 150 kg aŭsianoha ziernia, a z hnojenaj 200 kg. Rožnica 50 kg była dasiahnuta wydatkam na 10 kg azotniaka. Pierawioŭšy hetyja cyfry na ŭradžaj z 1-ho ha atrymajem, što pryrost 500 kg aŭsa kaštuje ziemlarobu wydatak na 100 kg azotniaku i pracu. Za 500 kg aŭsa płaciać siahońnia 155 zł., a za 100 kg azotniaku tolki 39 zł. Značа, z adnaho ha ziemlarobu, užywajučamu pad awios štučnaje ŭhnajeńnie, astajecca čystaha dachodu (155—39) = 116 zł. Jasna, što wyrachawańnie jość i taki ziemlarob užywać štučnyja ŭhnajeńni budzie susiom biaz ryzyka i nie „na ślepa".

Heta jość tolki najpraściejšy wypadak prabawańnia adnaho ŭhnajeńnia. U žyćci-ž zdarajecca zwyčajna patreba prabawać danuju hlebu na niekalki (dwa-try) ŭhnajeńniaŭ. Rabić hetkija proby bywaje ŭžo ciažej i sam niaškoleny ziemlarob, biez asabistaj pamačy ahranamičnaha instruktara, ich prawieści nie patrapić. Naahuł-ža hnojnyja — i inšyja — proby bywajuć duża prostyja. *Wymahajuć tolki dbajnaści i akuratnaści* pry prawodžańni. U praciŭnym wypadku karyści z ich nia było-b nijakaj.

Pašla ŭsiaho hetaha lišnie było-b jašče dakazawać karyść hnojnych probaŭ: jana widawočna, a dla pačynajučych pracu z štučnymi hnajeńniami i *nieabchodna*. Heta jość adziny dahetul znany šlach da razumnaha haspadarańnia.

Na kančatak słoŭ paru ab praktyčnym prawiedzieńni ŭ žyćcio hetych probaŭ. Zrazumiełaja reč, što na ŭsio heta patrebny ŭsio-ž kawałak hruntu, i to nie najhoršaha. A heta zrabić drobnamu ziemlarobu nie zaŭsiody lohka. Tamu celyja wioski (nawat dźwie i bolš), z adnolkawymi bolš-mienš hruntami, pawinny łučycca ŭ probnuju supałku. Razam lahčej mohuć dastać nia tolki fachowuju paradu ad specyjalista, ale i hrašowuju na heta dapamohu ad samaŭradawych ustanowaŭ (hmina, pawiatowy sojmik).

Čym bolš budzie ŭ nas probnych stancyj, tym chutčej wybrydziem na roŭnuju darohu dabrabytu. Ad nas samych heta zaleža.

Inž. Ad. Klimovič.

*) Kaštuje 3 zł. 90 hr.

Z bieł. žyćcia.

Z Biełarusi pad Polščaj.

Nowaje kulturnaje T-wa. Hetymi dniami ŭłady zaćwierdzili statut „Biełaruskaha Katalickaha Wydawiectwa“. Henaje T-wa praŭna rasšyrana na ŭsiu terytoryju Zachodniaj Biełarusi.

Nowyja knižki: „Spažywiecki kooperatyŭ i praca ŭ im“, cana 30 hr., i „Siabroŭskaja knižka“ Biełaruskaha spažywieckaha kooperatywu, cana 10 hr. Hałoŭny skład hetych knižak Biełaruski Kooperatyŭny Bank, Wilnia, Wilenskaja Nr. 8. Kupić možna ŭ kožnaj biełaruskaj kniharni.

Nowaja biełaruskaja časopiś. U chutkim časie maje wyjści ŭ Wilni Nr. 1 časopisi p. n. „Шлях Моладзі“. Jak z nazowu widać, maje heta być orhan biełaruskaj moładzi. Ab kirunku i wartaści nowaje prajawy biełar. kulturnaha žyćcia možna budzie skazać niešta peŭnaje tolki paśla wychadu ŭ świet samaje časopisi.

Sudowaje śledztwa redaktara J. Paźniaka, jakoje pačałosia 28.I. s. h., užo zakončana. Wynikam hetaha śledztwa redaktar „B.-Krynicy“ Paźniak, za źmiaščeńnie ŭ Nr. 56—28 h. „B. Krynicy“ (skanfiskawany) staćci p. n. „Wyjezd z Prahi p. Šedivyha“ ciahniecca da adkaznaści pawodle 132 art. K. K., a nie 129, pawodle jakoha śledztwa było pačata.

Sumnyja padziei ŭ Wilenskaj Biełaruskaj Himnazii. Dnia 27 h. m. u Wilenskaj Bieł. Himnazii zdaryłasia prosta niačuwanaje i dla nas Biełarusaŭ wielmi sumnaje zdareńnie: Wučni *nižšych*(!) klasaŭ sabraŭšysia ŭ sali pačali kryčać „proč z zdrajcami: Astroŭskim, Łuckiewičam i Kaŭšom“. Treba wiedać, što dyrektaram himnazii jość Astroŭski, a Łuckiewič i Koŭš — wučycialami. Dyrekcyja himnazii starałasia heta ŭsio źlikwidawać, ale samoj joj nie ŭdałosia i jana paklikała ŭ himnaziju palicyju. Prybyŭšy ŭ himnaziju addzieł palicyi awanturu źlikwidawaŭ. U wyniku hetaj awantury aryštawana niekalki asob nienaležačych da W. B. H., bo wydalenych z himnazii jašče raniej.

Paśla ŭspakajeńnia palicyjaj, pedahohičnaja Rada Himnazii na swaim pasiedžańni wydaliła z himnazii bolš 40 wučniaŭ. Naležała-b, kab sprawami Wil. Bieł Himnazii zacikawiłasia bližej biełaruskaje hramadzianstwa i raz na zaŭsiody pałažyła kaniec padobnym eksperymentam.

„Caxa“, biełaruski haspadarčy miesiačnik Nr 2 za m-c luty s. h., wyjšła hetymi dniami z druku. Chto hetaj časopisi nia wypisywaje, moža kupić uwa-ŭsich biełaruskich kniharniach

Biełar. Kulturnaja praca na wioscy. U w. Rudaŭcy, Słonimskaha paw., pry biełaruskaj pačatkowaj škole B.I.H. i K. ad dnia 24-ha studzienia s. h. adčynieny i wiaducca ahulna-praświetnyja kursy, trejčy tydniowa. Kursy achwiarna wiadzie wučycielka henaj škoły hram. S. Taŭłaj.

Z Niezaležnaj Litwy.

Arhanizacyja pradstaŭnikoŭ zahraničnaj presy. Niadaŭna ŭ Koŭnie paŭstała arhanizacyja pradstaŭnikoŭ zahraničnaj presy, jakija da astatnich časoŭ nia byli arhanizawany. Źjaŭlajucca jany pradstaŭnikami bolšych zahraničnych časopisiaŭ i telehrafičnych ahienturaŭ.

Nowy pradstaŭnik S. S. R. R. u Koŭnie Antonow-Owsienko ŭručyŭ prezydentu swaje paŭnamoctwy.

Światkawańnie niezaležnaści Litwy ŭ Koŭnie 16 lutaha s. h., jak pišuć litoŭskija hazety, adbyłosia duža ŭračysta. Światkawańnie heta adbyłosia tak-ža i ŭ roznych miajscoch na prawincyi.

Nowy šef (staršynia) hieneralnaha štabu. Na miejsca ŭstupiŭšaha z pasady šefa hien. štabu hien. Plechawiča naznačany pałk. Kubilinas.

Nowy literaturny žurnał. U chutkim časie ŭ Koŭnie pačnie wychodzić nowy literaturny žurnał pad zahałoŭkam „Literaturos Kelias“. Wydawać hety žurnał budzie wiedamy litoŭski piśmieńnik prof. Wincas-Krewe, a redahawać — poet Faustas Kirša.

Narada litoŭskich biskupaŭ niadaŭna adbyłasia ŭ Koŭnie. Na paradku dziennym narady byli sprawy katalickaha žyćcia ŭ Litwie. Na naradzie byli tak-ža prysutnyja pradstaŭniki ŭradu. Konferencyja končyłasia pryniaćciem u premjera Woldemarasa, na jakim byli: prezydent Litwy, papieski Nuncyj i ministry. Prezydent na čeść św. Ajca skazaŭ pałacinsku pryhožuju pramowu.

Wypisywajcie, čytajcie i pašyrajcie swaju rodnuju hazetu „Bieł. Krynicu“!

Źwiaryny schod.

Sabrałasia źwiaroŭ stada,
Nie wialikaja hramada:
Leŭ, miadźwiedź, dy j kazioł,
Pradstaŭnik ad usich sioł.
Zawiazaŭsia u ich spor:
Chto hramčejšy hołas maje?
Až trasiecca uwieś bor.
Kožny sporyć, dyk až łaje
— „Ja jak ryknu“, miadźwiedź kaža, —
„Usio źwiarjo až prylaža!“
— „Ja jak ryknu, dyk ŭwieś les
Zatrasiecca jak toj bies
Pad świanconaju wadoj!“
— Kaža leŭ.
Kazioł patros baradoj:
— „A badaj wam ŭ horła kości,—
Adkazaŭ jon im sa złości —
„Wot-ža durni!
Choć ja znaju tolki chleŭ, —
Jak miakieču ja la studni,
Świnia naša až trasiecca,—
Tak moj hołas razdajecca.
Dy nia tolki adny świni —
Mianie čuje j tyhr ŭ pustyni“. *B.*

Z Polščy.

Pasiedžańni Sojmu apošnim časam stalisia bolš cikawymi i ažyŭlonymi. U aŭtorak 26.II. s. h. Sojm bolšaściu hałasoŭ pastanawiŭ addać da adkaznaści pierad Trybunałam Stanu ministra skarbu Čechowiča, za raschodawańnie im skarbowych hrošaj na 550 milijonaŭ zł. bolš, čymsia heta było prabdačana dziaržaŭnym biudžetam.

—Dnia 22 lutaha s. h. na pasiedžańni aświetnaj sojmawaj kamisii razhladałasia sprawa zabarony, wydanaja Wil. arcyb. Jałbžykoŭskim, naležać katalikom da B.Ch.D. i čytać „B.-Krynicu“. Sprawu hetu sojmawaja kamisija bolšaściu hałasoŭ pastanawiła pieradać u kamisiju bolš kompetentnuju ŭ hetaj sprawie, chiba-ž u kamisiju administracyjnuju.

—U minułym tydni raspačaŭsia razhlad prajektu B.B. (adzinki) ab źmienie konstytucyi. Kab hety prajekt (adzinki) dy mieŭ u Sojmie bolšaść prychilnych sabie pasłoŭ, dyk pakul što nia maje, ale ŭsio-ž taki treba spadziawacca, što ŭ kamisiju konstytucyjnuju jon adasłany budzie i tam jaho ŭžo buduć razhladać i papraŭlać. Jakim hety prajekt wyjdzie z konstytucyjnaj kamisii — pakaža nia tak doŭhi ŭžo chiba čas. Paśla razhladu ŭ kamisii konstytucyjnaj, heny prajekt budzie padany dla pryniaćcia na plenum Sojmu. Ci i tady heny prajekt B. B. (adzinki) znojdzie sabie bolšaść ($^{3}/_{5}$) pasłoŭ u Sojmie, zhadać trudna.

P.P.S. prociŭ B.B. (adzinki). Na adbyŭšymsia ŭ minułym tydni pasiedžańni najwyšejšaj Rady P.P.S. (polskaj partyi socyjalistyčnaj), jak padaje „Słowo“ Nr. 48, uchwaleny rezalucyi, u jakich skazana, što ŭ Polščy padwažany padstawy hramadzkaj swabody, što łamajecca konstytucyja, — niščycca hwarancyja biezstaronnaha wymieru sprawiadliwaści, a padany B.B. (adzinkaj) prajekt źmieny konstytucyi jość zamacham na prawy narodu. Dziela ŭsiaho hetaha najwyšejšaja Rada śćwiardžaje, što „nadyjšoŭ čas padstawowaj raźwiazki ŭ zmahańni za demokratyzm, adkaznaść-ža za wyniki hłybokaha dziaržaŭnaha kryzysu spadzie na tych, katoryja kryzys heny z całaj świedamaściu wyklikajuć“, a tak-ža „wysiłki ŭsiaje partyi musiać być śkirawany na sarhanizawańnie ŭ krai wialikaj masawaj akcyi ŭ abaronie demokracyi i hramadzka-narodnych prawoŭ“.

Ale hetyja rezolucyi jość ni čym inšym, jak tolki zwyčajnym partyjnym wykrykam pepesaŭskaj dziejnaści, na čym jana i kančajecca.

Z zahranicy.

U S. S. R. R. balšawiki tak prywykli aryštowywać, što aryšty ŭ ich adbywajucca amal ni štodnia i ŭsiudy. Niama taho tydnia, kab nia byŭ chto niebudź aryštawany za „kontrrewolucyju“. A „kontrrewolucyjaneraŭ“ u S.S.R.R. to chiba jość bolš, jak samych balšawikoŭ, bo ciapier i čaść kamunistyčnaj partyi, trockisty — taksama stalisia „kontrrewolucyjanerami“. Samoha hałoŭnaha „kontrrewolucyjanera z lewaha boku — Trockaha, balšawiki wypierli z miežaŭ S.S.R.R., i jon ciapier błukajecca pa świecie, nia majučy dzie padziecca, bo eŭropejskija dziaržawy nia wielmi chočuć upuskać jaho da siabie. Prychilnikaŭ Trockaha balšawiki całymi hramadami adprawili ŭ ssyłku ŭ Sibir. Heta zmahańnie balšawikoŭ z „kontrrewolucyaj“ z lewaha boku. Nie zabywajucca jany zmahacca z „kontrrewolucyjaj“ i z boku prawaha. Hazety padajuć, što balšawiki ŭ Miensku ŭ minułym tydni aryštawali prawasłaŭnaha Mienskaha jepiskapa Paŭła, katoraha pawiaźli ŭ Maskwu, dzie i buduć sudzić za „kontrrewolucyju“. Adnym słowam zmahańnie z „kontrrewolucyjaj nia spyniajecca i da siańniašnich dzion.

U Kitai niespakoj i hoład. Kitajski hieneral Čang-Čung-Čang, uziaŭšy sabie ŭ dapamohu rasiejskaje biełahwardziejskaje wojska pad kamandaj Siemionawa, pačaŭ nastupleńnie na prawincyju Šantung, dzie znachodzicca eŭropejskaje okupacyjnaje wojska. U prawincyi Šansi panuje wialiki hoład. U adnej miajscowaści schawałasia 200 asob u sklepie i čakajuć hałodnaj śmierci. Sialanie jaduć „chleb“ śpiečany z mołataj trawy.

Liha Narodaŭ pryhataŭlajecca da razhladu spraŭ nacyjanalnych mienšaściaŭ. Hieneralny sekretar Lihi Narodaŭ abjawiŭ memorandum pradstaŭnika Kanady Dan Diuranda, u jakim śćwiardžajecca, što ciapierašniaje łahodžańnie skarhaŭ nacyjanalnych mienšaściaŭ ich nie zdawalniaje. Hetyja skarhi pawinny razhladacca całaj Lihaj a nie t. zw. „Kamitetam troch“, jak heta było dahetul.

Treba adznačyć, što pawodle memoryjału Diuranda skarha nac. mienšaściaŭ upierad musić być padana ŭradu taje dziaržawy, u jakoj danaja nac. mienšaść znachodzicca. U Lihu-ž skarha pierasyłajecca tolki tady, kali ŭrad taje dziaržawy hetu skarhu nie załahodzić. Z hetaha bačym, što Liha Narodaŭ dla nac. mienšaściaŭ i, pawodle Diuranda, za wielmi wysokaja instytucyja, da jakoj nac. mienšaściam pierš čym zajścisia, treba zapytacca — ci možna.

Z kraju.

Ździčeŭšaja matka. Palicyjny pastarunak u Niemnie wykryŭ, što niejkaja 17-ci hadowaja M. Urbanowičanka niezakonna naradziła dzicia, katoraje niedzie zhinuła. Tolki pry śledztwie M. Urbanowičanka pryznałasia, što jana radziła ŭ chlawie i bačyła, što hetaje dzicio było byccam niažywoje dy što jaho niby napeŭna źjeli świni, jakija ŭ toj čas byli ŭ chlawie.

Nadužyćcio ŭ mickunskaj hminie, Wilenska—Trockaha paw. Jak dawiedywajemsia ŭ mickunskaj hminie rabiłasia nadužyćcio. Rewizija na čale z samaŭradawym inspektaram wykazała, što nadužyćcio faktyčna było. Ŭłady ličuć winawatymi b. wojtaŭ Kardzisa, Dziamiešku i ciapierašniaha wojta Tamašeŭskaha. Dziela hetaha ŭłady zapadozranych aryštawali i pieradali da dyspazycyi śledawaciela.

Najechaŭ ciahnik. Ciahnik Nr. 3472 na adcinku Opsa—Dukšty najechaŭ na pierajaždžajučaha praz liniju sielanina N. Mazuleŭskaha, žychara zaśc. Kičyki, opeskaj hminy. Mazuleŭskamu ciahnik pakalečyŭ haławu, całaje cieła, pałamaŭ sani, nie paškodžany wyšaŭ tolki koń.

Padkinieny trup dziciaci. Na katalickim mahilniku, kala maj. Astroŭ — Alešawa, hmin. Prazarockaj, paw. Dzisienskaha znajdzieny trup 2-ch miesiačnaha chłopčyka. Dapuskajuć, što hetaje dzicia było zadušana i pachawana na mohiłkach.

U hetaj sprawie ŭłady biaśpiečnaści wiaduć śledztwa.

Pahražaje pawodka. Jašče nichto nie pamiataje, kab było tak toŭsta śniehu, jak sioleta. Taŭščynia śniežnaha płasta dachodzić da 36 centymetraŭ. Hetki stan rečaŭ u wypadku raptoŭnaha paciapleńnia moža dawiaści da strašennaje pawodki. Miesty i wioski, jakija pałožany kala bolšych rek, užo da pawodki pryhataŭlajucca. Treba, kab naša sialanstwa taksama mieła na ŭwazie mahčymaść pryšłaj pawodki, jakaja mahła-b narabić šmat škodaŭ.

Usiačyna.

Tajnica siły ludzkaha zroku. U Madrycie jość 6-ci hadowy chłopčyk Benito Paz, katory biaz nijakich pieraškodaŭ bačyć praz metalowyja doški, pieraličaje kožnamu, kolki čaho chto maje ŭ kišani, bačyć nawat kolery zakrytych pradmietaŭ.

Ciapier taksama adkryta padobnaje źjawišča ŭ asobie 30-ci hadowaj francužanki Angeliki Tarand. Jana daŭno znała hetyja asabliwaści swajho zroku, ale nikomu ab hetym nie kazała, bajučysia, što tut jość niejkaja „niačystaja siła“, abo kab nie paličyli jaje za war'jatku. Adnak ab hetym dawiedalisia wučonyja ludzi i robiać ciapier dośledy.

U časie adnaho seansu pakazali jej metalowuju skrynačku, u jakoj byli try manety. Angelika pahladzieła na henu skrynačku i skazała, što tam jość try manety

Paśla kazali Angelicy pračytać nadpis na manetach. Angelika prylažyła skrynačku da łobu, paśla pastawiła na stale, praz niejki čas pryhladałasia i skazała usio, što było napisana

Šmat inšych jašče eksperymentaŭ roblena było i ŭsie jany pamysna ŭdawalisia.

Miž ludźmi nawuki jdzie sprečka. Adny ćwierdziać, što majuć da čynieńnia z nowym rodam pramieńniaŭ rentgenaŭskich, a inšyja, — što Angelika Tarand jość u peŭnaj mierv „jasnabačučaj“.

Fakt jość faktam. Tolki nie chapaje wytłumačeńnia hetaha źjawišča.

Sučaśnik mamuta. U centralnaj Azii, u pustyni Gobi, znajdzieny byŭ škialet twora, jaki žyŭ niekalki tysiač hadoŭ tamu nazad. Škialet hety — 240 metraŭ daŭžyni. Krok hetaj žywioły byŭ 40 metraŭ doŭhi. Ništo sabie žywiolinka!

Praŭnyja parady.

Tamašu N.

Pytańnie: Ci moža baćka raździalić majemaść biaručy čaść dla siabie, dla swajej žonki (maja matka) i dački i hetyja čaści apisać dla adnaho syna? (Majemaść nadzielnaja).

Adkaz: Heta zrabić jon maje poŭnaje prawa; moža nawat pieradać hetuju majemaść, jakoj jon peŭna ŭładaje i jakaja jość pawodle prawa jahonaj ułasnaściu, kamu zachoča.

Dziedawamu ŭnuku.

Pytańnie: Moj baćka ŭmirajučy pakinuŭ testament, u jakim rasparadziŭsia, kab ja ŭtrymliwaŭ pry sabie na haspadarcy jahonuju žonku (maju mačychu) praz usio jejnaje žyćcio, a siastry, kali jana budzie wychodzić zamuž, kab wydaŭ pasah. Maja mačycha z siastroj niezdawoleny hetym testamentam, schawali jaho i nia chočuć padawać da zaćwierdžańnia. Što rabić kab hety testament zaćwierdzić?

Adkaz: Testament u praciahu adnaho hodu času ad dnia śmierci testatara (Wašaha baćki-niaboščyka) treba padać u Akružny sud na zaćwierdžańnie. Kali-ž mačycha z siastroj nia chočuć addać testamenta da zaćwierdžańnia, dyk Wy źwiarniecies'a z piśmiennaj prośbaj da prakurora pry Wil. Akružnym Sudzie, padajučy tych świedkaŭ, katoryja byli prysutnymi pry špisywańni hetaha testamentu testataram, prosiačy, kab prakuror rasparadziŭsia zabrać hety testament ad mačychi praz palicyju dziela pieradačy jaho ŭ Akružny Sud na zaćwierdžańnie. Da padania treba dałučyć metryku ab śmierci testatara (wašaha baćki).

Jazepu M—u.

Pytańnie: Moj brat, kab uchilicca ad zapłaty mnie 180 zł., jakija prysudziŭ Sud, pieradaŭ swaju majemaść swajej žoncy. Ci zyšču ja prysudžanyja ad jaho hrošy?

Adkaz: Prasiecie Sud, kab akt prysudu, dziela jaho wykanańnia, pieradaŭ Sudowamu komorniku, katory hetyja hrošy zyšča.

W. Piatuchu.

Pytańnie: Baćka adnaje asoby kupiŭ u 1907 h. 20 dzies. ziamli. Letaś hety baćka pamior pakidajučy pa sabie žonku i dačku, katoraj ciapier 17 hadoŭ. Hetaja dačka choča ciapier adpisać (achwiarawać) dla mianie 5 dzies. ziamli. Dzie i ŭ kaho možna zrabić praŭny dakument na hetych 5 dzies. i ci moža dačka hena heta zrabić?

Adkaz: Hetaha jana sama zrabić nia moža, bo jak niepoŭnaletniaja da hetaha nia maje prawa. Apiakuny nad jejnaj majemaściu tak-ža nia mohuć z hetakaj wolaj niaietniaj zhadžacca. Dyk jak widać z hetaj sprawy ničoha nia wyjdzie, pakul dačka hena sama nie daraście da 21 h. žyćcia.

Ščyryku.

Pytańnie: Letaś u nas prawodzili šasu i zabiali šmat pola z pasiewami. Ci možam što wysudzić i kudy źwiartacca?

Adkaz: Pieradusim treba dawiedacca, jakaja heta daroha: pawiatowaja, kazionnaja ci hminnaja. Kali kazionnaja, to tady źwiarnieciesia da wojta, kab jon prasiŭ kamisiju i acaniŭ wašy straty. Tady źwiarnieciesia da jaje instytucyi, jakaja prawodziła hetu šasu, kab wam hetyja straty wypłacila. A kali heta daroha pawiatowaja, abo hminnaja, to taksama treba kab kamisija acaniła straty, ale tady źwiarnieciesia ŭ hetaj sprawie da pawiatowaha „wydziału", kab rasparadziŭsia dakanać acenku i wypłacić wam straty. Kali-b Wam u hetym admowili, dyk sprawu hetu z acenačnym aktam pieradajcie ŭ Sud: wyjhrajecie.

RADY AHRANOMA.

Pytańnie:

Nr. 8. Letaś ja pasiejiŭ łubin na nasieńnie, ale nie paśpieŭ jaho nia tolki sabrać, ale nawat uwosieni i zaarać. Na heta pole chleŭnaha hnoju wywieści nia možna — pierašk dźajuć rečka i hory.

Ci možna na hetym miescy na wiasnu, abaraŭšy i dadaŭšy jakoha-niebudź štučnaha hnoju, sadzić bulbu?
W. P. ŭ Z.

Adkaz:

Nr. 8. BULBA PA ŁUBINIE.

W. P—u ŭ Z. U Wašym pytańni nie chapaje niekulkich ważnych danych, bież katorych nielha dać adkazu poŭnaha. Miž inš. niawiedama, jakaja hleba na hetym poli i ci łubin na jej byŭ dobra ŭdaŭšysia. Pa prawiłu łubin pad bulbu musiŭ-by być zaarany ŭwosieni. Nu ale kali ŭ Was užo tak stałasia, dyk staracjesia jaho zaarać wiasnoj čym chutčej; sprawa jšče nie prajhrana, asabliwa kali hleba lahčejšaja. Rachujučy, što łubin Waš wyras letaś siarednie, azotnych uhnajeńniaŭ štučnych šmat dadawać nia treba. Rannaj wiasnoj dajcie na hena pole na ha. (hektar) najmienš 6q (=36 pudoŭ) kainitu, damiašaŭšy da jaho ciesna pierad rasściewam 3q (=18 pudoŭ) thomasšlaku. Heta na wypadak, kali hleba lahčejšaja. Kali-ž by jana była ciažejšaj (hlina, hlej), dyk dajcie źmiašaŭšy na ha. 3-4q kalijnaj (patasowaj) soli z 2q superfosfatu. Akramia taho, niezaležna ad hleby, kali łubin byŭ słabiejšy, dyk treba pahnać i hnajami azotnymi: na 1 ha 1-2q sierna-amonnaj soli, abo azotniaku, najpaźniej za tydzień pierad sadžeńniem bulby.

DA NAS PIŠUĆ.

KULTURNAJA PRACA.

w. Haradzišča, Baranawickha paw. U našaj wioscy jość hurtok Biel. Inst. Hasp. i Kult., jaki ŭ mieru mahčymaści starajecca pracawać nad aświedamleńniem susiednich wiosak i pašyreńniem rodnaj kultury. Pi. raškody ŭ pracy biazumoŭna spatykajucca, ich treba pieramahać.

3. II s. h. teatralnaja hrupa našaha hurtka ładziła pradstaŭleńnie ŭ susiedniaj wioscy Litoŭcy.

Hladzielnikaŭ było wielmi šmat, kolki mahła chata źmiaścić.

Adyhrany byli pjeski „Mikitaŭ łapać" i „Boty", pašla byli deklamacyi tworaŭ biełaruskich pieśniaroŭ. Artysty-amatary wielmi dobra wykanali swaje roli.

Dziakujučy tamu, što jość u nas hurtok B. I. H. K., naša moładź pierastała pić harełku, a zaniałasia karysnaj pracaj dla siabie i ŭsiaho biełaruskaha Narodu. My, staryja, hledziačy na ŭsio heta wielmi ciešymsia. Woś heta adziny sposab dla paprawy moładzi. Pažadana, kab usia moładź, jak našaj wioski, tak i inšych wiosak susiednich, zaniałasia-b hetaj karysnaj pracaj. Takuju moładź usie pawažajuć, i ličucca z joj, jak z pawažnymi ludźmi. Dyk, pamahaj Boža pracawać, raźwiwacca!

Stary M. Z.

AB ARCYBISKUPSKAJ ZABARONIE.

Brasłaŭski pawiet. Wydajučy swaju adozwu, Wil. Arcyb. chiba-ž spadziawaŭsia mieć dobryja dla siabie wyniki. Ale nia tudy pajšło... Što-ž skazali kataliki-Biełarusy, pačuŭšy z kazalnic arcybiskupskuju zabaronu čytać i pašyrać „B. Kryn." dy naležyć da B. Ch. D.? Nia wiedaju, jak dzie, ale ŭ našym Brasłaŭskim pawiecie badaj što pa ŭsich parachwijach nastroi i dumki sialan Biełarusaŭ byli adnolkawy, bo ŭsie kazali, što adozwa Wil. Arcyb. kryŭdziačaja niesprawiadliwa nas Biełarusaŭ, maje na mecie palityku. Dziela hetaha zabarona hena astałasia niawykananaj. Biełarusy-kataliki nie pačuwajucca winawatymi prad Boham i sumleńniem za toje, što čytajuć „B. Krynicu" i naležać da BChD. i nie pierastajuć wieryć, što praŭda ŭreście pieramoža.

Puha.

MOŁADŹ, APAMIATAJSIA!

M-ka Astryna Lidzkaha paw. U našym m-ku Astrynie moładź wielmi nieświadomaja. Mała chto ŭmieje čytać i pisać. A jak čaławiek ciomny, dyk nia choča i wučycca. Naša moładź, zamiest rabić kulturna-praświetnuju pracu, tarmozić jaje. Chłapcy wielmi „prasławilisia" ŭzajemnaj hryźniaj i častymi bojkami. Ad chłapcoŭ mała astajucca i dziaŭčaty, jakija zamiest kab dawać chłapcom dobry prykład, taksama żywuć miž saboj u wialikaj niazhodzie. Woś adnaho razu pryšlosia mnie bačyć jak dziaŭčaty, asabliwa: T. N., N., N., S., K. i šmat inšych, miž saboj swarylisia; prosta da bojki dachodziła. Abzywali adna druhuju rožnymi brydkimi słowami. Soram im!

My časta čytajem u swaich hazetach, što taja moładź, jakaja pačała pracawać nad saboj, stałasia karysnaj nia tolki sama sabie, ale i swaim bližnim i ŭsiamu swajmu Narodu. Dyk ci nie para, kab i naša moładź padumała nad uzhadawańniem samych siabie?!

Ci-ž nia lepš budzie, kali naša moładź założa ŭ m. Astrynie hurtok B. I. H. i K. i zhurtawaŭšysia kala takoj kulturnaj placoŭki, zamiest łaicca i raźbiwacca, jak heta było i jość.

Biazumoŭna—lepš i hetak być musić.

—o—

U našaj škole jość wučycielka biełaruskaj mowy, ale sapraŭdy nazywać jaje hetak niawarta. Jana na lekcyjach biełaruskaj mowy zaŭsiody hawora tolki papolsku, bo biełaruskaj mowy nia wiedaje, a dziaciej, niawiedama čamu, abzywaje „balšawikami". Čamu? nichto nia wiedaje, a wučycielka hetaha nia kaža. Dziŭnaje wychawańnie!

M. Ščyryk.

MOŁADŹ, DA PRACY!

W. Buchaŭščyna, Nieświskaha paw. Dzie biednata—tam i ciemnata — kaža prykazka. Ale heta nia susim praŭda. Naša wioska takaja biednaja, što nia wiedaju, ci jość dzie druhaja takaja na świecie, ale kab była ŭžo takaja ŭ našaj wioscy ciemnata, dyk hrech skazać. U minułyja hady moładź naša krychu kratałasia i pakazała, što jana nia susim tak užo ciomnaja. Stawili spektakli, śpiawali swaje rodnyja biełaruskija pieśni, deklamawali pryhožyja wieršy. Wiesialej było i staršym hladzieć na swaju budučyniu i jany, padachwočany moładździu, taksama bralisia da aświetnaj pracy: padawali deklaracyi na rodnuju biełaruskuju školu. Ciapier niejak krychu naša moładź prysnuła, dyk i starejšyja apuścili ruki.

Dyk moładź, da pracy! Nia možna hultajawać. Zarhanizuj, darahaja moładź, u našaj wioscy hurtok Biel. Instytutu Haspadarki i Kultury i pracuj dziela dabra swajho i biełaruskaha narodu. Hledziačy na wašu pracu dapamohuć Wam i starejšyja. Tolki praz arhanizacyju i aświetu možna dajści da lepšaj budučyni.

Zorka.

STATYSTYKA.

Nowy-Dwor, Lidzkaha paw. U m-cy śniežni 1928 h. u nas byŭ špis ludziej — statystyka. Treba adznačyć, što i ciapier, jak i ŭ 1921 hodzie, rabili hetuju pierapiś polskija wučycieli hminnyja pisarki i inšyja panki. Ab sympatyi hetych pierapiščykaŭ da Biełarusaŭ chiba pisać jość lišnim, bo i tak usie dobra ab hetym wiedajuć. Adnak u hetaj pierapisi 1928 h. rubryka biełaruskaja ŭ našaj hminie ŭzrasła ŭtraja. U 1921 h. u nas naličyli tolki 1.334 Biełarusaŭ, a ŭ 1928 h. — 4.327. Zatoje Palakoŭ pamienšała bolš jak na 2 tysiačy. Jak bačam, dyk świedamaść biełaruskaja raście. Dobra było-b—kab z kožnaj hminy padawali takija wiestki: možna było-b sastawić ahulnuju statystyku prynamsia choć pa pawietach.

Nowa-Dworski.

Z Wilni.

Apelacyjny Sud na „Hramadoj" 28 lutaha s. h. pačaŭsia razhlad sudowaj sprawy nad „Hramadoj" u Wilenskim Apelacyjnym Sudzie. Na Sud paklikana 27 świedkaŭ.

Śmierć Anny z Alachnowičaŭ Umiastoŭskaj. 27 lutaha s. h. pamiarła majučyja 70 hadoŭ Anna Umiastoŭskaja, matka Fr. Umiastoŭskaha. Redakcyja „B.—Kr." na hetym miejscy wyražaje hram. Fr. Umiastoŭskamu nad stratąj kožnamu sercu ludzkomu darahoj matki, ščyraje spačućcio.

Nowy inspektar Prawasł. Duch. Seminaryi. Pawodle hazetnych wiestak na stanowišča inspektara Praw. Duch. Seminaryi paklikany hram. Aleks. Michalewič, wučyciel Wil. Biel. Himnazyi.

Naša pošta.

Michasiu Ščyryku. — Z prysłanaha karystajem, dziakujem, pišecie čaściej.

Turčyku. — Prośbu Wašu spaŭniajem.

St. St. — Na Wašu prośbu hazetu Wam pasyłajem. Jak paprawiacca Wašy warunki, nie zabywajciesia ab nas.

„Ungru" — Hazetu Wam pasyłajem.

Halijeŭskamu. Hrošy ad Was atrymali. Hazetu pasyłali Wam ad Nowaha Hodu i dziwić nas, čamu Wy jaje nie atrymliwajecie. Źwiarniecies'a na poštu. U Instytut prysłanoje pieradali.

Hrybu. — Atrymali, dziakujem. Pišecie da nas čaściej z Wašaje staronki.

Łukašewiču — Adras Waš źmienieny. Hazeta pasyłajecca Wam ad pačatku hodu.

Tamašniamu N. — Atrymali, dziakujem, prośbu spoŭnim. Hazetu budziem pasyłać, praŭnyja parady damo

M. Aśmianskamu.—Z prysłanaha skarystajem, dziakujem, pišecie,

J. P. Za prysłanaje dziakujem, karystajem. Pišecie da nas ab roznych u Was zdareńniach.

A. Filewiču. — Prośbu Wašu pieradali ŭ kniharniu „Pahoniu", jakaja knižku prošanuju, Wam wyšle.

Pahadawu. — Atrymali, dziakujem, na abiecanaje čakajem.

Dziedawamu Ŭnuku. Praŭnyja parady dajem.

Pakulniewiču. — Dramu Wašu atrymali. U hetaj sprawie wysłali Wam piśmo.

Durejku. — Prośby Wašy spoŭnili.

Sławianinu. — Z materyjału skarystajem, prośbu spaŭniajem. Adras „Sachi": Wilenskaja 8. Hadawaja padpiska 3 zł., ab wysłańni hadawika „Sachi" pawiadomim jejnuju redakcyju.

Atrymali ad: Ks. Kurlandzkaha 33 zł. 53 hr. p Šacha A. 13 zł. Arbeiter-Bucherstube 6 zł. Gudoły i Łukašewiča pa 5 zł. Rukiewiča 4 zł., Smyka 3 zł. Uścinowiča 2, Bieluna i Jurgiela pa 1 zł.

Redaktar Jan Paźniak. Biel. Druk. im Fr. Skaryny. Wilnia, Ludwisarskaja 1. Wydawiec Albin Stepowič.